Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев2 559/2024
28.05.2025. године
Б е о г р а д

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Мирјане Андријашевић, председника већа, Иване Рађеновић и Владиславе Милићевић, чланова већа, у правној ствари тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Емил Лилић, адвокат из ..., против туженог „Land trans“ д.о.о. Ниш, са седиштем у Нишу, чији је пуномоћник Милан Петровић, адвокат из ..., ради утврђења радног односа и враћања на рад, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж1 3378/2023 од 23.11.2023. године, у седници одржаној 28.05.2025. године, донео је

П Р Е С У Д У

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужиоца изјављена против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж1 3378/2023 од 23.11.2023. године.

О б р а з л о ж е њ е

Пресудом Основног суда у Нишу П1 3098/22 од 22.06.2023. године, ставом првим изреке, одбијен је као неоснован тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се утврди да је код туженог засновао радни однос на неодређено време на радном месту ..., ступањем на рад без уговора о раду, почев од 14.05.2018. године па надаље до окончања радног односа тужиоца код туженог у складу са законом. Ставом другим изреке, одбијен је као неоснован тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се утврди да је код туженог засновао радни однос на неодређено време на радном месту ... ступањем на рад без уговора о раду почев од 13.02.2018. године па надаље до окончања радног односа тужиоца код туженог у складу са законом. Ставом трећим изреке, одбијен је као неоснован тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се тужени обавеже да тужиоца врати на рад и призна му сва права по основу рада у складу са стручном спремом на радном месту ... . Ставом четвртим изреке, обавезан је тужилац да туженом на име трошкова поступка исплати износ од 348.625,00 динара од чега на износ од 338.625,00 динара са законском затезном каматом од дана извршности пресуде до коначне исплате.

Пресудом Апелационог суда у Нишу Гж1 3378/2023 од 23.11.2023. године, ставом првим изреке, одбијена је као неоснова жалба тужиоца и потврђена првостепена пресуда у

ставовима првом и трећем изреке, као и одлука о трошковима поступка садржана у ставу четвртом изреке. Ставом другим изреке, укинута је првостепена пресуда у ставу другом изреке и одбачена тужба тужиоца.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужилац је благовремено изјавио ревизију, због погрешне примене материјалног права.

Испитујући побијану пресуду у смислу одредбе члана 408. ЗПП, Врховни суд је утврдио да ревизија тужиоца није основана.

У спроведеномпоступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је био у радном односу код туженог од 17.12.2017. године до 17.02.2018. године по основу уговора о раду на одређено време, на пословима ... . У том периоду између тужиоца и туженог су закључена два уговора, први уговор о раду на одређено време број .../... од 17.11.2017. године са важењем до 17.12.2017. године и други уговор о раду на одређено време број .../... од 17.12.2017. године до 17.02.2018. године. Тужилац није био пријављен на обавезно социјално осигурање. У току поступка тужилац је тврдио да је закључен још један уговор о раду на одређено време без броја од 13.02.2018. године који се односи на период од 13.02.2018. године до 13.05.2018. године. Налазом и мишљењем судског вештака за посебну област и ужу специјалност - графоскопију утврђено је да спорни потпис на уговору о раду без броја од 13.02.2018. године на месту за послодавца –директора није аутентичан и да није потписан од стране законског заступника директора туженог ББ. На основу тахографских листића утврђено је да је тужилац у периоду од 29.12.2017. године до 27.01.2018. године био радно анагажован (укупно 21 дан), а затим у појединим данима у периоду од 18.02.2018. године до 19.03.2018. године (укупно 13 дана), ради обављања послова ... без уговора о раду, услед повремене потреба за обављањем тих послова, а за који рад су тужоцу исплаћене дневнице. Према потврди туженог за дане 20.01.2018. године, 13.02.2018. године, 10.03.2018. године 11.03.2018. године и 27.03.2018. године, потврђена је радна активност тужиоца код туженог. У возилу којим је управљо за потребе туженог, увек се налазио печат фирме, који је служио за потребе оверавања документа и робе која треба да се царини и попуњавања и оверавања обрасца CMR.

Дана 30.03.2018. године дошло је до неспоразума између тужиоца и туженог (када је усмерен на погрешан гранични прелаз), па је тужилац револтиран тиме оставио возило туженог на граничном прелазу, због чега се другим возилом вратио за Ниш, од када престаје фактики да ради код туженог, а није постојала ни иницијатива туженог за његовим радним ангажовањем. У тужби поднетој надлежном суду дана 23.05.2018. године, тражено је да се утврди да је код туженог засновао радни однос на неодређено време на радном месту ... ступањем на рад без уговора о раду почев од 14.05.2018. године и враћање на рад. Поднеском од 02.04.2019. гдоине тужилац је поставио и евентуални тужбени захтев којим

је тражио да се утврди да је засновао радни однос на неодређено време ступањем на рад без закљученог уговора о раду почев од 13.02.2018. године па надаље.

На основу тако утврђеног чињеничног стања, применом одредаба члана 30. и 32. Закона о раду првостепени суд је закључио да је неоснован основни тужбени захтев тужиоца, с обзиром на то да је тужилац од 30.03.2018. године престао да обавља било које послове за туженог, да од 30.03.2018. године до 13.05.2018. није био у радном односу јер уговор о раду на који се тужилац позвао није закључен и није произвео дејство, па како 14.05.2018. године није било фактичког рада, нити је тог дана ступио на рад код туженог послодавца без уговора о раду, то нису истуњени услови из наведених законских одреби, због чега је одбијен тужбени захтев. Ценећи благовременост тужбе у односу на евентуални тужбени захтев да се утврди да је ступањем на рад без уговора о раду дана 13.02.2018. године засновано радни однос на неодређено време, те сазнањем за учињену повреду права дана 17.02.2018 године, налази да је тужба у том делу неблаговремрена, јер је поднета по протеку рока од 60 дана у смислу члана 195. Закона о раду, из којих разлога је одбијен евентуални тужбени захтев.

Апелациони суд је прихватио закључак и аргументацију првостепеног суда да је неоснован основни тужбени захтев за утврђење да је заснован радни однос на неодређено време на радном месту ... ступањем на рад без уговора о раду почев од 14.05.2018. године и у том делу одбио као неосновну жалбу тужиоца. У погледу евентуалног тужбеног захтева тужиоца да је засновао радни однос на неодређено време почев од 13.02.2018. године другостепени суд је применом одредбе члана 195. став 1. и 2. Закона о раду у том делу првостепену пресуду укинуо и тужбу тужиоца одбацио, налазећи да је поднета по протеку рока од 60 дана од дана сазнања за повреду права 17.02.2018. године, притом имајући у виду да је рок за судску заштиту у радном спору материјално-правни рок преклузивне природе и да суд о њему води рачуна по службеној дужности.

По оцени Врховног суда, одлука другостепеног суда заснована је на правилној примени материјалног права.

Према одредби члана 32. Закона о раду, уговор о раду запослени и послодавац закључују пре ступања запосленог на рад у писаном облику(став 1.), а ако послодавац са запосленим не закључи уговор о раду у складу са ставом 1. овог члана, сматра се да је запослени засновао радни однос на неодређено време даном ступања на рад (став 2.). Ова правна фикција омогућује да радни однос настане ступањем на рад и без закљученог уговора о раду у писаном облику, исказивањем спремности послодавца да запосленом омогући да ради и запосленог да ступањем на рад фактички обавља рад код тог послодавца са свим елементима радног односа.

Одредбом члана 37. Закона о раду прописано је да уговор о раду може да се закључи на одређено време, за заснивање радног односа чије је трајање унапред посла или наступањем одређеног догађаја, за време трајања тих потреба (став 1), послодавац може

закључити један или више уговора о раду из става 1. овог члана на основу којих се радни однос са истим запосленим заснива за период који са прекидима или без прекида не може бити дужи од 24 месеца (став 2), ако је уговор о раду на одређено време закључен супротно одредбама овог закона или ако запослени остане да ради код послодавца најмање пет радних дана по истеку времена за које је уговор закључен, сматра се да је радни однос заснован на неодређено време (став 6).

Према начелу диспозиције тужилац је овлашћен да поднесе тужбу и у тужби одреди тужбени захтев, о коме суд треба да одлучи, при чему је суд везан за обим и садржину тужбеног захтева. Поднетом тужбом захтевано је утврђење да је тужилац код туженог засновао радни однос на неодређено време почев од 14.05.2018. године и надаље, на радном месту ..., ступањем на рад без закљученог уговора о раду.

У конкретном случају, међу странкама није спорно да је 30.03.2018. године престало радно ангажовање тужиоца код туженог по било ком основу и обављање послова ... за потребе туженог. Како тужилац није доказао постојање било каквог писменог или усменог договора за било коју врсту његовог радног ангажовања код туженог након 30.03.2018. године и није фактички обављао послове за туженог, нити је ступио на рад код туженог послодавца 14.05.018. године без уговора о раду, то нису испуњени услови за примену правне фикције постојања радног односа прописане одредбом члана 32. став 2. Закона о раду, како су то правилно закључили нижестепени судови.

Неосновани су наводи ревидента којима се указује на валидност уговора о раду на одређено време без броја од 13.02.2018. године за период рада тужиоца на пословима ... од 13.02.2018. године до 13.05.2018. године. Оценом свих изведених доказа, изјаве тужиоца саслушаног као странка у поступку, законског заступника туженог, налаза и мишљења судског вештака графолога да спорни потпис на уговору о раду за послодавца –директора није аутентичан и да није потписан од стране законског заступника директора туженог, као и писаних доказа у погледу начина и времена радног ангажовања тужиоца, утврђено је наведени уговору о раду од 13.02.2018. године (при том без деловодног броја) није произвео правно дејство. Имајући у виду изнето, насупрот наводима ревизије правилно је становиште нижестепених судова да нису испуњени услови ни из члана 37. став 2. и 6. Закона о раду (када запослени ради дуже од 24 месеци или остане да ради код послодавца најмање 5 радних дана по истеку времена за који је уговор закључен), јер је тужилац престао фактички да обавља послове за туженог након 30.03.2018. године, а како дана 14.05.2018. године није ступио на рад код туженог, то је за одлучивање о овако постављеном тужбеном захтеву без утицаја карактер рада тужиоца до 30.03.2018. године.

У одсуству правноснажне судске одлуке којом је утврђено да је тужилац заснивао радни однос на неодређено време, неоснован је и захтев за враћање на рад код послодавца, па је правилно одбијен тужбени захтев и у том делу.

По оцени Врховног суда правилан је закључак другостепеног суда да је тужба у делу којом је евентуалним тужбеним захтевом тражено утврђење да је тужилац код туженог засновао радни однос на неодређено време, на радном месту ..., ступањем на рад без уговора о раду почев од 13.02.2018. године па надаље, поднета по протеку законом прописаног преклузивног рока из члана 195 став 2. Закона о раду, али из других разлога у односу на оне наведене у другостепеној одлуци.

Према одредби члана 195. Закона о раду, против решења којим је повређено право запосленог или кад је запослени сазнао за повреду права, запослени може да покрене спор пред надлежним судом (став 1.). Рок за покретање спора је 60 дана од дана достављања решења, односно сазнања за повреду права (став 2.), који је преклузиван и чијим се протеком губи право на судску заштиту о чему је суд дужан да води рачуна по службеној дужности, а што има за последицу немогућност суда да о предмету спора мериторно одлучује.

Другостепени суд је применом наведене одредбе, а према утврђеном чињеничном стању, оценио да је тужилац за повреду права сазнао 17.02.2018. године, дакле након истека претходно закљученог уговора о раду на одређено време (за период од 17.12.2017 до 17.02.2018. године) када тужени са њим није закључио нови уговор, због чега закључује да је тужба неблаговремено поднета дана 23.05.2018. године.

Међутим, код утврђења да је тужилац и након 17.02.2018. године био привремено радно ангажован код туженог и фактички радио у појединим данима све до 30.03.2018. године када је престао фактички да ради, без наговештаја даљег ангажовања по било ком основу, то је извесно да је имао сазнање за повреду права тек 30.03.2018. године.

Према стању у списима, у тужби понетој дана 23.05.2018. године, тужилац је истакао захтев за утврђење да је засновао радни однос ступањем на рад 14.05.2018. године без закљученог уговора о раду, о ком захтеву је мериторно одлучено по благовремено поднетој тужби. Међутим, поред тог захева, у току парнице постављен је и захтев, као евентуални, за утврђење да је засновао радни однос ступањем на рад 13.02.2018. године без закљученог уговора о раду, а такав захтев истакнут је у поднеску тужиоца од 02.04.2019. године. Како је 30.12.2018. године (када је престао да ради), тужилац извесно имао сазнање о повреди права, од тога дана је почео да тече рок 60 дана. Следом изнетом, захтев за утврђење да је засновао радни однос 13.02.2018. године, који је истакнут у поднеску од 02.04.2019. године, постављен је по протеку означеног преклузивног рока од дана сазнања за повреду права, зато је у смислу члана 195. став 2. Закона о раду, тужба у том делу неблаговремена, како то правилно закључује другостепени суд. Стога су неосновани ревизијски наводи којима се указује на погрешну примену материјалног права.

Врховни суд је ценио и остале ревизијске наводе тужиоца, али је нашао да су неосновани и без утицаја на правилност другостепене пресуде.

Са изнетих разлога применом одредбе члана 414. став 1. ЗПП, одлучено је као у изреци.

Председник већа – судија
Мирјана Андријашевић, с.р.

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић